

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

AUTOR PRÁCE: Martin Dufek

NÁZEV PRÁCE: Filmové násilí jako filozofický problém

OBOR STUDIA: Filozofie a společenské vědy

AUTOR POSUDKU: Mgr. et Mgr. Michal Rigel, Ph.D.

SHRNUTÍ A HODNOCENÍ OBSAHOVÉ STRÁNKY PRÁCE

Autor zvolil pro svoji závěrečnou práci specifické téma, a ač název může evokovat, že půjde o klasickou otázku hledání kauzality mezi zobrazováním násilí ve filmu a jeho pácháním v reálném světě, *Úvod* práce se vůči tomuto cíli explicitně vymezuje. Místo toho se zde slibuje soustředit na specifický způsob zobrazení (ultra)násilí ve filmech amerického režiséra Quentina Tarantina. V porovnání se zadáním práce se téma posunulo trochu jinam a v původním konceptu došlo k úpravám – autor se nakonec zaměřil pouze na tvorbu jediného režiséra a rozhodl se nevyužít i většinu z původně zamýšlených knih. Užší vymezení bylo asi dobrým krokem, opomenutí četby knih už tolik nekviťuji.

Text je členěn do šesti kapitol, které jsou logicky vystavěné, a s poznatky z úvodních se skutečně pracuje v těch následujících. V jednotlivých kapitolách autor zevrubně prezentuje konkrétní scény z filmové tvorby Quentina Tarantina, na nichž demonstruje charakteristický rukopis režiséra. Tam patří hyperbolicky zobrazované extrémní násilí kombinované s banálními dialogy či zcela nesourodou, poklidnou hudbou, ale i ambivalence postav a narušení jasné hranice mezi protagonisty a antagonisty. Za další typické rysy Tarantinovy tvorby autor označuje nelinearitu děje a časové osy či odkazy ke starším filmovým kultovním klasikám nebo k jiným popkulturním symbolům. Číst tyto pasáže plné černohumorných a sarkastických momentů je samozřejmě zábavné, a ač zabírají v rámci práce skutečně hodně prostoru, autor se snaží být stručný a věcný, takže to nepůsobí nepatřičně obsáhle. Jejich přítomnost se navíc s ohledem na účely práce zdá být nutná, jelikož ne každý čtenář je s filmy obeznámen tak dokonale, aby si vybavil, co se ve scéně odehrává. (K tomu: nezvažoval autor zařazení doprovodného seznamu obrazových příloh pro ty, kteří filmy vůbec neviděli? Je přeci jenom složité popsat děj filmu pouze slovy a výstižné doprovodné obrázky z popisovaných filmových scén by mohly být užitečné – ale to je pouze námět k zamyšlení, není to nezbytné).

Tyto obsáhlé popisy scén autor doplňuje o vlastní komentáře či různé zajímavosti (pro něž často využívá poznámky pod čarou) a dále je konfrontuje s teoretickými koncepty z oblasti filosofie,

když spojuje výše vyjmenované charakteristické rysy Tarantinovy tvorby s některými základními myšlenkami postmoderny. Práce se nicméně většinou zabývá povahou kinematografie jako takové a i filosofická témata, jako např. simulace reality či jiná, pojímá podle mého soudu spíše úhlem pohledu oboru filmová věda. To ale na Katedře filozofie a společenských věd nemusí být na překážku, zvláště když výsledkem úsilí autora je velice podrobná a zdařilá analýza užití násilí v Tarantinových filmech, která dokládá, že nikdy není použito samoučelně, ale s jasnými, pečlivě premeditovanými a konkrétními záměry.

Jako oponent bych se chtěl zastavit u první kapitoly, kde autor (dle vlastních slov) násilí „definuje“ (s. 5, 8 aj.). Ve skutečnosti jde spíše o vymezení toho, v jakém smyslu hodlá termín násilí on sám používat. Vybírá si přitom pojetí Sigmunda Freuda a jeho pudové vysvětlení existence násilí. To mu patrně přijde vhodné pro objasnění způsobu, jak se s násilím pracuje v Tarantinových filmech. Na druhou stranu Freudova práce na téma násilí rozhodně v současnosti nepatří k nejběžnějším způsobům, jak pojem uchopit, definovat a vysvětlit. V kapitole se navíc ani neobjeví konfrontace Freudových závěrů s žádným dalším přístupem k porozumění násilí, pouze se v závěrečné poznámce pod čarou bez dalšího krátce odkazuje na další autory, kteří se k tématu vyjádřili – Konrad Lorenz a Slavoj Žižek. Tyto dvě postavy by ale komplexitu zkoumání pojmu násilí stejně nezajistily. Dosavadní reflexe v humanitních disciplínách, ale i v biologii a dalších oborech, byla obrovská a je jasné, že zevrubné pojednání o fenoménu násilí na obecné úrovni nebylo autorovým cílem. Respektuji také, že má právo zvolit si vlastní přístup, takový, který konvenuje nejlépe jeho cílům. Přesto si myslím, že i tak by pro něj bylo užitečné, kdyby si doplnil přehled na poli výzkumu a zpracováním stručného resumé (či vhodnými odkazy) ubezpečil čtenáře, že výběru zvolené varianty s Freudem předcházelo důkladné studium celého spektra stanovisek z akademického světa.

HODNOCENÍ FORMÁLNÍ STRÁNKY PRÁCE

Formální stránka práce mne nevede k tomu, abych práci jako celek hodnotil negativně, byť vykazuje už na první pohled některé nedostatky: text není zarovnán do bloku (příčemž nejasný je i důvod členění do vysokého množství odstavců, z nichž některé mají pouze tři řádky). Dále lze vytýkat, že seznam literatury není řazen abecedně nebo to, že jsou číslovány i takové části práce jako např. abstrakt, což zapříčiňuje trochu nešťastnou situaci, kdy je první kapitola označena č. 3 (doslova „3. Kapitola První...“). Nestandardní jsou i některé další aspekty, ale nic z toho nenarušuje zážitek z četby a nečiní obsah nepřístupný, a to je to nejdůležitější. Text nediskvalifikují ani překlepy (s. 7, 8, 13, 28, 29, 34, 35, 38, 41, 42) a jiné omyly nebo gramatické chyby, neboť jich není nadlimitní množství. Být gramatické chyby v práci jsou a to

i ty hrubé, např. nezvládnutí shody přísudku s podmětem (s. 5, 28, 34). Autorovi mimochodem též doporučuji poučit se z častých chyb: raný vs. ranný (s. 4), tarantinovské vs. Tarantinovské (s. 23).

Pokud jde ale o stylistiku, tu lze na poměry bakalářské práce hodnotit pozitivně, text je psán vlastním jazykem autora, čtivě a slohové neobratnosti se v něm nachází spíše výjimečně.

HODNOCENÍ PRÁCE SE ZDROJI

Práce si do velké míry vystačí s autorovým komentářem k jednotlivým filmům a jako základní zdroje jsou zde využity právě snímky režiséra Quentina Tarantina. Snaha opřít se o filmová díla možná vysvětluje, proč není v seznamu literárních zdrojů tolik položek. Menší množství knižních zdrojů a v podstatě úplnou absenci odborných časopiseckých rozhodně nevítám, ale nakonec ani zásadním způsobem nevyčítám, myslím totiž, že z ní autor dokázal udělat i výhodu a namísto eklektického zpracování a samoúčelného citování klasiků, se doopravdy snažil o samostatné složení textu a vlastní úvahy. Zdá se mi, že prokázal, že je toho schopen, což je velmi cenné.

Se zdroji jinak pracuje účelně a korektně, vyčetl bych ale třeba skutečnost, že opakovaně odkazuje na dílo francouzského filozofa a sociologa Jeana Baudrillarda, aniž by se v seznamu zdrojů jakýkoliv jeho text objevil.

OTÁZKY K DISKUSI PŘI OBHAJOBĚ

1) V práci shrnuté Freudovy závěry o násilí se už nějaký čas neřadí mezi ty, kterými bývá pojem definován a interpretován, stejně jako už povětšinou neslouží k vysvětlení jeho příčin. Žádné jiné se ale v textu neobjevují, a tak bych chtěl v rámci obhajoby autora vyzvat, jestli by mohl vyjmenovat a stručně charakterizovat i některé další přístupy ke studiu násilí u člověka, aby prokázal, že je s nimi obeznámen.

2) Známy slovinský filozof Slavoj Žižek se sám zabývá kritickou reflexí filmových děl a činí tak rovněž prostřednictvím psychoanalýzy. Autor této práce nicméně žádný z jeho postřehů o Tarantinových filmech nevyužívá – proč?

Práci k obhajobě

Doporučuji

Navrhuji celkové hodnocení

A

V Hradci Králové
18. 8. 2022

PODPIS: